

**Ілляшенко С.М., д.е.н., проф., завідувач кафедри маркетингу
Сумського державного університету**

**Біловодська О.А., к.е.н., доц., доцент завідувач кафедри
маркетингу Сумського державного університету**

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У СВІТІ

Для сучасної України питання інноваційного розвитку на макро- та мікроекономічному рівнях стають все актуальнішими. Це обумовлено, в першу чергу, усвідомленням позитивної ролі інновацій для виходу зі складної економічної ситуації, забезпечення стабільності розвитку економіки і надання нового імпульсу для її зростання, що переконливо доведено досвідом країн – світових лідерів.

Крім того, у сучасному світі все більшою мірою відбувається перехід від конкуренції на основі фінансового капіталу, факторів виробництва та інвестицій до конкуренції на основі нововведень (табл. 1). Затіненням у таблиці показано фактори, за якими, переважно, визначається конкурентоспроможність економіки вказаних країн, більший ступінь затінення характеризує більший вплив зазначених факторів. Як слідує з табл. 1, країни, що розвиваються найбільш швидкими темпами, забезпечують свій розвиток завдяки інноваціям.

Таблиця 1 – Співвідношення основних чинників міжнародної конкурентоспроможності (фрагмент)

Країна	Конкуренція			
	на основі факторів виробництва	на основі інвестицій	на основі нововведень	на основі багатства
Сінгапур				
Корея				
Італія				
Японія				
Данія				
Швеція				
Німеччина				
Швейцарія				
США				
Велика Британія				

Сучасний розклад сил у світовій економіці характеризується суттєвим відривом країн-лідерів, що розвиваються інноваційним шляхом, від менш потужних, які не стали на цей шлях або ж тільки стають на нього.

Так, порівнюючи частки внутрішніх витрат на дослідження та розробки у ВВП [5-8], можна констатувати, що серед європейських країн найменше значення мають Латвія та Румунія, а найбільше – Швеція; серед

азіатських країн – відповідно Таджикистан та Японія; серед країн Америки найменше – Аргентина та Мексика, а найбільше – США. Лідером же в цілому у світі є Швеція, а аутсайдером – Таджикистан. Якщо порівнювати світові тенденції за цим показником, то країни можна поділити за такими групами: 1) ті, що у середньому збільшують темпи: *Європа* – Австрія, Німеччина, Данія, Іспанія, Португалія, Росія, Фінляндія, Чехія, Естонія; *Азія* – Китай, Республіка Корея, Сінгапур, Туреччина, Японія; *Америка* – Аргентина, Канада; Мексика; 2) ті, що зменшують: *Європа* – Великобританія, Болгарія, Молдова, Норвегія, Румунія, Словаччина, Франція; *Азія* – відсутні; *Америка* – Бразилія; 3) ті, що мають скачкоподібні тенденції: *Європа* – Білорусь, Угорщина, Італія, Латвія, Литва, Нідерланди, Словенія, Швеція; *Азія* – Азербайджан, Вірменія, Грузія, Казахстан; *Америка* – відсутні; 4) ті, що розвивають даний показник більш-менш стабільно: *Європа* – Бельгія, Греція, Ірландія, Польща; *Азія* – Киргизія, Таджикистан; *Америка* – США; 5) ті, за якими неможна однозначно визначити у зв'язку зі значною відсутністю даних: *Європа* – Ісландія, Люксембург, Швейцарія; *Азія* – Туркменія, Узбекистан; *Америка* – відсутні.

Таким чином, у цілому в світі показники наукоємності валового внутрішнього продукту зростають, оскільки більшість країн демонструють тенденції до їх збільшення. Що ж стосується України, то спостерігається у середньому зниження даного показника, що негативно впливає на інноваційний розвиток нашої держави та завоювання міцних позицій на світовому ринку. Так, уже починаючи з 2001 р. із року в рік маємо стійку тенденцію до зниження.

Аналізуючи розподіл витрат на дослідження й розробки за секторами діяльності [5-8], бачимо, що із року в рік у більшості країн, крім Болгарії, Греції, Литви, Азербайджану, Вірменії, Грузії, Казахстану, Киргизії, Туреччини, Аргентини та Нової Зеландії лівова частка коштів на дослідження й розробки припадає на підприємництво. При цьому лідером серед Європейських країн є Люксембург та Швеція, азіатських – Ізраїль та Республіка Корея, американських – США, а аутсайдером відповідно – Литва, Азербайджан, Туреччина та Аргентина. Нестійку політику щодо таких витрат мають у Польщі, в якій починаючи з 2002 р. змінювався пріоритет у бік державного сектору; Португалії, Бразилії та Естонії, в яких до 2006 р., а Латвії до 2004 р. більше витрачалося у секторі вищої освіти; Мексиці, в якій до 2006 р. напрямок витрат змінювався то у бік вищої освіти, то у державний сектор. Найбільше витрат на дослідження й розробки у державному секторі мають у Таджикистані, Вірменії (більше 90%), Грузії, Азербайджані, Киргизії (більше 70%) та Болгарії (більше 60%), а найменше – у Швейцарії (менше 2%). У секторі вищої освіти найбільше витрачали в Туреччині (більше 50-60%), а найменше – в Росії та Україні (5-6%). Некомерційні організації витрат на дослідження й

розробки майже за всіма країнами не здійснювали, або мали несуттєві значення, виключенням є тільки Португалія, в якій даний показник перевищував 10%.

Аналізуючи дані щодо питомої ваги чисельності персоналу [2-4], зайнятого дослідженнями та розробками, у загальній чисельності зайнятих серед країн членів Європейського Союзу можна виявити беззаперечного лідера – Фінляндія, та аутсайдера – Румунія. Досліджуючи тенденції розвитку цього показника за даними країнами, констатуємо, що зниження питомої ваги персоналу, зайнятого дослідженнями та розробками, у загальній кількості зайнятих не виявлено. Але, на жаль, така тенденція характерна для України та Росії. Більшість же країн Європейського Союзу демонструють зростаючі тенденції: Бельгія, Данія, Ірландія, Іспанія, Кіпр, Латвія, Португалія, Угорщина, Фінляндія, Чехія, Естонія, або стабільність даного показника: Болгарія, Румунія. Скачкоподібність даного показника спостерігається у Литві, Нідерландах, Польщі, Словаччині, Словенії, Франції.

За інноваційним індексом (показником, що містить упровадження нових технологій, взаємодію ділового та наукового секторів, а також кількість виданих патентів та число студентів вищих навчальних закладів) США очолюють рейтинг серед інших країн світу (значення індексу 6,66). Далі країни першої десятки розташовані так: Фінляндія – 6,43, Тайвань – 6,19, Швеція – 5,89, Японія – 5,74, Ізраїль – 5,38, Швейцарія – 5,37, Південна Корея – 5,29, Німеччина – 4,92, Данія – 4,7 [1].

Безсумнівними лідерами в інноваційній активності організацій та підприємств європейських країн [3, 4, 7, 8] є Ірландія, Німеччина та Канада, а аутсайдерами – Україна та Росія, в яких значення досліджуваних показників не перевищують 10%.

1. Мир в цифрах – 2007. Карманный справочник / Пер с англ. – М. : ЗАО «Олимп - Бизнес», 2007. – 272 с.

2. Россия и страны - члены Европейского союза. 2005.: Стат.сб./ Росстат. - М., 2005. – 246 с.

3. Россия и страны - члены Европейского союза. 2007.: Стат.сб./ Росстат. - М., 2007. – 252 с.

4. Россия и страны - члены Европейского союза. 2009.: Стат.сб./ Росстат. - М., 2009. – 259 с.

5. Россия и страны мира. 2002.: Стат.сб. / Госкомстат России. - М., 2002. – 398 с.

6. Россия и страны мира. 2004.: Стат.сб. / Росстат. - М., 2004. – 361 с.

7. Россия и страны мира. 2006.: Стат.сб. / Росстат. - М., 2006. – 366 с.

8. Россия и страны мира. 2008.: Стат.сб. / Росстат. - М., 2008. – 361 с.

Ілляшенко С. М. Аналіз процесів інноваційного розвитку у світі / С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська // Сучасні проблеми управління виробництвом : тези доповідей V Міжнар. н.-пр. конф., м. Донецьк, ДонНТУ, 14-15 жовтня 2010 р. – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2010. – С. 182 – 184.